

Drótos Richárd

Részleges (és felületes) helyzetjelentés a honi litblog frontról

Duncan Fallowell angol író nyomai után kutatva jutottam el először egy igazi angolszász litblogra (<http://timescolumns.typepad.com/stothard/>), Peter Stothandéra, aki egyébként a Times Literary Supplement (a Times irodalmi mellékletének) főszerkesztője. Ha már ott voltam, gondoltam nem árt körülnézni. Hamar kiderült, hogy az ötvenhét éves Stothand meglehetősen nagy népszerűségnek örvendő, befolyásos blogger, akinek adnak a szavára az olvasók. Oldalát naponta huszonöt-harmincezerszer töltik le; nemegyszer az ő kritikája alapján dől el, hogy lesz-e az adott könyvből bestseller, vagy csupán az alsó polcon megtúrt kiegészítő áru marad a könyvesboltokban.

A web 2.0 az interaktív tartalomszolgáltatás, ahol az adatok cseréje fölötti kontrollt a felhasználók gyakorolják, e technológiai újítás olyan lehetőségeket nyújt a lapok számára, amelyeket idehaza még nem használnak ki eléggé. A híresebb angol nyelvű napi- és hetilapok nemegyszer megadják az olvasóknak a kommentálás/kommentezés lehetőségét, mivel felismerték, hogy az egyoldalú tartalomközlés már nem elégíti ki az információra éhes közönséget. Lehetőséget biztosítanak arra, hogy azok saját gondolataikat is kifejtthessék, a szerzőkén kívül másokét is megismerhessék a témával kapcsolatban. Vessünk egy pillantást a híres keleti parti irodalmi folyóirat, a Boston Review online elérhetésére (www.bostonreview.com), és kis kutakodás után magunk is tapasztalhatjuk majd, hogy a folyóirat nem csupán a társadalomtudományi dolgozatok kapcsán, hanem az esszék, versek és egyéb fikciók esetében is megadja az olvasói beleszólás lehetőségét.

Fontosnak tartom megjegyezni, hogy e tekintetben a tőlem legfontosabbnak vélt magyar online irodalmi fórum, a Litera (<http://litera.hu/>), nem marad el brit és amerikai társaitól (és A Vörös Postakocsi online kiadása sem). A többi honi irodalmi lapnál azonban nem aknázzák ki az e technika nyújtotta lehetőségeket, sőt kifejezetten kerülni látszanak ezt a megoldást.

Nem csoda, egy ilyen opció beiktatása a honlapra eléggé kiszámíthatatlan következményekkel járhat. Megjelenhetnek az oldalon a különféle kéretlen reklámokat ontó robotkommentátorok, amik ellen informatikai védelem szükséges, és persze ott vannak még a kommentablak-betyárok is, akiknek a kiszűrésére ún. moderátort érdemes alkalmazni. Ezek azonban nem drágítanak meg annyival a honlapüzemeltetést, hogy ne lenne érdemes belefogni, hiszen a megfelelő feltételek mellett tágítanak az olvasók és a szerzők megismeréshorizontját is.

Ezt a veszélyt a nagy irodalmi és közéleti lapok közül kevesen látszanak egyelőre vállalni. Tehát ezért a kisebb, kevésbé mainstream médiumokat, pontosabban a blogszférát vizsgálom, amely – mint azt a téli számban megjelent írásomban is említettem – demokratikusabb módon rendezi szerző és olvasó viszonyát, nem feltételez közöttük aktív cselekvő és passzív befogadó (a világhálón már nem, vagy csak nagyon erőltetettnek hatóan tartható) hierarchiáját.

Irodalmi blogok után kutatva nemcsak a honi, de a nemzetközi „piacon” nézelődve is gondban leszünk a fogalmakkal. Mit tekintünk irodalmi blognak vagy litb-

lognak (literaray weblog), ahogy az interneten dívó elangolosodott, rövidítésgazdag rétegnyelv nevezi? Ha sikerül is kitalálnunk a megfelelő meghatározást, akkor sem találunk majd nekünk elég specifikus naplókat, mivel az ilyen blogok többsége tartalmaz irodalmi alkotásokat, irodalomkritikát vagy más hasznosnak ítéltető irodalmi információt, mégis inkább univezális önkifejezési eszköznek tekinthetők, mintsem erre szakosodott tematikus naplóknak.

Az irodalmi blogok esetében (is) lényeges kérdés, hogy ki a szerző. Hiszen más-képp szólal meg egy irodalmár szakember, író, kritikus illetve a civil olvasó. Különbséget kell tennünk profik és amatőrök között. Természetesen szerzőségről hagyományos értelemben nem beszélhetünk. Kevesen használják a "polgári" nevet a webnaplók szerzői közül. Az azonosítás itt inkább csak az avataron vagy a kiberszpészből (szájberszpészből?) megjelenő alteregón lehetséges, ami általában véve csupán egy nicknévből (azaz becenévből), esetleg az ahhoz tartozó piktogramból és – természetesen – a szerző honlapjának elérhetéséből vagy arra való utalásból áll. Lehet csoportos a napló és lehet egyéni. Tartalmazhat kizárólag irodalmi publikációkat, de lehet témáiban tágabb horizontot átfogni igyekvő vagy csupán egy bizonyos részletkérdésre koncentráló is. Lehet az irodalmi blog blogregény, fiktív blog vagy a szerző(k) publikációinak tára. Lehet kritikusblog, könyvismertetőket tartalmazó blog is. Ilyen hatalmas értelmezési mezőt létrehozva is feltűnő, hogy mennyire kevés a litblogok száma. Olyan nagyhatású hivatásos sztárbloggerek pedig, mint a fentebb említett brit Stothand, az amerikai Maud Newton (<http://maudnewton.com/blog/index.php>), a magyar származású kanadai Mike Sarvas (vagyis Bookninja - <http://www.bookninja.com/>), a szintén amerikai Jessa Crispin (alias Bookslut - <http://www.bookslut.com/blog/>) a magyar kibertérben nem találunk.

A magyar irodalmi közélet még, úgy tűnik, nem fedezte fel magának a blogszférát. Vagyishogy de, csak nem olyan nagyon. A hazai litblogszerzők – hivatásos irodalmárok vagy nem hivatásosak – leginkább az ifjabb generációból kerülnek ki. A magyar blogszféra más szegmenseiben is megfigyelhető jelenség, hogy itthon ez a médium jellemzően inkább a harmicon aluliak vagy attól csak kicsit idősebbek szócsöve maradt.

Kezdem a honi irodalmi webnaplók egy vékony szegmensének kedvcsináló bemutatását azokkal a profi napló-honlapokkal, amelyek talán a legjelentősebbnek számítanak ezen a területen, a Teleppel (<http://telep.freeblog.hu/>) és az Előszezonnal (<http://eloszezon.freeblog.hu/>).

(Természetesen megjegyezhetném itt azt is, hogy a Dokk.hu Irodalmi Kikötő (<http://www.dokk.hu/>) portálon is található naplók, amiket én – legyenek bár irodalmiak – nem szeretnék a blogok közé sorolni. Ezek ugyanis az internetes szlengben soutboxként ismert szabad üzenethagyó fórumként üzemelnek, azonos helyen kezelik a tulajdonos és a vendégek bejegyzéseit is. Nekem hiányzik ezekből az a grafikus élmény, ami sokat emelhet vagy ronthat – jelen esetben hiányával inkább utóbit éri el – egy webnapló megítélésén.)

A Telep irodalmár berkekben mostanság zajos sikernek örvendő, csoportos alkotói blog. Tagjai e fórum révén egységes műhelyként tűntek fel az irodalmi életben, s mára olyan jeles orgánumok adtak hírt a létezésükről, mint a Kalligram (2007. évi novemberi számában) vagy a fiatalos életérzésekre mindig nyitott Magyar Narancs könyvbemutató melléklete. Emellett a veszprémi Ex Symposium teljes 2007. évi 63.

„Piknik a telepen” címmel megjelent száma róluk szól, az ő vendégszerkesztésükben készült.

A Telep kemény dió, nehéz blogként kezelni annak ellenére, hogy tagjainak valamása szerint (lásd: Kovács Bálint A Telep csoport: Hálós műhely (<http://www.manca.hu/index.php?gcPage=/public/hirek/hir.php&id=15289>) című riportját a Magyar Narancsban) ez klasszikus blog, nem irodalmi folyóirat, hiszen nincsen szerkesztője. E hiányosság” azonban a blogon magán kicsit sem látszik. A Telep alkotói igyekeznek csoportként, egységesen fellépni, noha valamennyien eléggé tehetségesek ahhoz, hogy egyéniben is megállják a helyüket, nevük (Bajtai András, Deres Kornélia, Dunajcsik Mátyás, Ijjas Tamás, Krusovszky Dénes, Nemes Z. Márió, Pállfy András Gergely, Pollágh Péter, Sirokai Mátyás, Sopotnik Zoltán, Szabó Marcell) az irodalmi folyóiratok olvasói számára ismerősen cseng.

A blog dizájnya annak a Text (<http://text.freeblog.hu/>) nevű bloggernek a munkája, aki elgondolkodtató szövegeivel és az ezekhez kapcsolódó szokatlan, érdekesen bonyolult vagy éppen érdekesen egyszerű sablonjaival („blogruháival”, ha így jobban tetszik) vívott ki elismerést magának. Munkáinak ismerve a mértani síkalakzatok, nyilak és más efféle jelzések felhasználása a webtervezései során. A Telep esetében nem alkotott túlzottan szövevényes megjelenést, a sablon egyszerű, letisztult, tetején Monika Roemer német fotográfus hölgy képe, két erősen idealizált germán hölgyemény szoboralakja. Egyikük olvas. Vagy ír. Olvasva ír. Ettől balra látható a linkfal, egy-egy téglalap alakú elkülönült részben a következő funkciókat foglalja magában: cím („Telep. Kortárs fiatal irodalom a Telepről”), archívum (a blog története 2005. decemberéig nyúlik vissza), a blog kategóriái (ezekre kattintva lehet szűrni a megjelenítendő szövegeket, jelen esetben úgy van beállítva, hogy a szerzők alapján szortírozza az alkotásokat.), a tulajdonképpeni linkfal, amin a szerzők saját különbejáratú blogjainak elérhetésén kívül megtaláljuk még más irodalmi lapok, folyóiratok és társaságok honlapjának linkjeit is. A link- és kategória fal mellett, az írva olvasó drabális német kőnök alatt pedig a „büszkeségfal” található, mintegy jelezve, hogy a Telepnek már súlya van.

A bejegyzések – amelyeknek többsége vers – elkülönült szürkés-kék négyzetlapokban helyezkednek el, általában művészi vagy művészi igényű fotókkal, festmények, szobrok képével díszítve.

Dunajcsik Mátyás versével gondolom a tisztelt olvasót a honlap meglátogatására ösztönözni.

MINDEN TAGOD

dizain en honneur de Maurice Scève

Alszol, mintha kút mélyére vetve.
Csak lélegzel, mert ez most a dolgod.
Vigyázol magadra. Rád az este.
Nem mondtam el néhány fontos dolgot.
Nem tudom hallasz-e. Majd megoldod.
Nyomorék lettem, mióta itt vagy,
s minden tagod hiányzó tagomnak
érzem, mintha több darabban élnék.
Te hogy lehettél elég magadnak,
amikor engem nem ismertél még?

Egy másik jelentős profi és csoportos litblog az Előszezon (<http://eloszezon.freeblog.hu/>) illetve az Előszezon 2.0 (<http://eloszezon2.freeblog.hu/>), mivel e blog 2008. február 17-ével (a freeblog.hu szolgáltató által felkínált tárhely elfogytára hivatkozva) új, kettes számmal kiegészített elérhetésre költözött. A főleg a fővárosban élő alkotókat tömörítő műhely is tudatosan vállalja a szerkesztetlenséget, illetve pontosabban az egységes szerkesztést mellőző blogformát. (Az alkotók egyikét, a lap működtetésében jelentős szerepet vállaló Haraszi Ágnes gyökerei Nyíregyháza központjához kötik.) Külső tekintetben az Előszezon mindkét sablonja egyszerű, mértani vonalakkal dolgozik, a bejegyzéseket a címük és egy halványkék vonal választja el egymástól (ez a megoldás nekem egységesebbnek tetszik, mint a Telep élesen elhatárolódó posztjai), a szövegeket majd minden esetben képek díszítik, de szemben a fentebb elemzett Teleppel az Előszezon alkotói nem ragaszkodnak ehhez a szabályhoz. A képek itt nem dekorációs eszközök a szövegek mellett, hanem illusztrálják azokat. A linkfal és a blog leírása a jobb oldalon található. Előbbi van alant, a szerzők (Haraszi Ágnes, Horváth László Imre, a Telep csoportból is ismert Ijjas Tamás, Koncz Tamás, Lakatos István, Margó, Pion István, Simon Márton, Soós Gábor, Székely Szabolcs, Szócs Petra, Tolvaj Zoltán, Toroczky András) egy részének saját, nem csak irodalmi naplóira mutató hivatkozásaival, irodalmi lapokra hivatkozásaival és kommentmutatóval együtt. Az utóbbiból idézek kedvcsinálásnak.

„A dal mindig pofonegyszerű. A legegyszerűbb! Ez a legnehezebb benne. Mindenki azt hiszi, hogy ő is írhatta volna. Hogy ezrével terem, mint meggy a fán. Hogy némi gyakorlattal két perc alatt kirakható, mint a Rubik-kocka. Pedig ahhoz a két perchez nagyon nagy szerencse kell.”

Kántor Péter

A bevallás ellenére (ti. „Ez egy versblog.”) több olyan szöveget is találtam, amelyek inkább irodalompolitikával és a szorosabban vett műhelymunkával kapcsolatosak. Nekem ezektől ez a blog előbbnek tűnik, mint a Telep, szimpatikusabb. Ilyen például a Melocco Miklós készítette veszprémi ötvenhatos emlékmű Radnóti-idézetével kapcsolatos közéleti vitában állást foglaló „Radnóti szopás. Emjük vagy szopjuk a csecset” (<http://eloszezon.freeblog.hu/archives/2008/01/23/Radnoti-szopas/>) című idén január 23-ával keltezett írás, vagy a február 22-én kelt „Könyvtár tele bugris eltéssel” (http://eloszezon2.freeblog.hu/archives/2008/02/22/konyvtar_tele_bugris_eltessel/) című, amelyet szerzője egy rosszul sikerült irodalmi est miatt boszszankodik. Azért bőven található itt versek is, például ez Haraszi Ágnes tollából való.

Remake

Egy bicikli nőtt a kerítésbe ott,
egy fa nőtt, egy teljes évszak belenőtt a fába.
Ahogy átment egymásba két évszak,
a kerekek párja már fölfelé rohant.
Egy hegyi úton. A tetején a bűnös fával.
Szavak ismétlése, nyugodtan, indulatból,
sírva, ülve, állva. Ne felejtis el, soha.

A nadrágomba nyúlt, már hűvös volt
a házak mögött, a tájban. Már vége volt.
A lényeg: az elején két pár kerék haladt,
most egy sincs már, gyalog állok a sárban,
hatalmas cipőim alig látszanak.

A csoportos blogok ajánlása után az egyéni blogokról is essék szó, azok közül is egy profi és egy amatőr (inkább félamatőr) naplóját választottam. Előbbi a nekem szokatlan elbeszélői attitűddel hívta föl magára a figyelmet, utóbbi pedig rendszerességével és őszinteségével vívta ki a tiszteletemet. Vastag Margó (vagy vastagmargó) személyes naplót szerez, egy irodalomcsináló naplóját. Ezt olvasgatva megismerheti az olvasó a kortárs hazai (és világ-) irodalom eseményeit, történéseit, vitáit. Az elbeszélői szituáció azonban nem mindennapi; ezt már a napló ruhájából is sejthetjük, ugyanis a szövegtükör mögül balról egy őszes úr, a Vastag Margót beszállító Németh Gábor (közismert író, újságíró és irodalmár) tekint ránk. Népszerű blogger Isolde (<http://isolde.hu/>) is, olvasónaplójába olvasmányélményeit jegyzeteli. Nem kizárólagosan, de többnyire szépirodalommal foglalkozik, regények kritikáját tartalmazza az Isolde olvasónaplója (<http://isoldeolvas.freeblog.hu/>). Kedveltségének forrása, hogy a hivatalos irodalmi kritika sokszor bonyolultnak tekinthető nyelvénél egyszerűbben fogalmaz.

Kellemes böngészést kívánok!

